

4 DE WERELD ROND

Om de dagelijkse routine te ontvluchten, kun je op vakantie gaan. Ver weg van het bekende, op zoek naar avontuur. We reizen al jaren, vroeger ontdekten we nieuwe plekken in de wereld. Met auto's, bussen, boten en andere vervoermiddelen komen we van A naar B. Lang geleden reisde men nog per koets of per schip en de manieren van reizen zijn steeds sneller en geavanceerder geworden. Tegenwoordig is het zelfs mogelijk om naar de maan te reizen, al heb je daar wel een goed gevulde portemonnee voor nodig.

BEGRIPPEN

Affiche
Afsnijding
Aspect
Assemblage
Atelier
Bouwstijl
Collage
Collagetechnieken
Communiceren
Compositie
Decoratie
Design

Eenheid
Elementen
Esthetisch
Exotisch
Exposeren
Gebruiksfunctie
Geometrisch
Gestroomlijnd
Gevel
Gewapend beton
Horizon
Installatie
Interieur

Kader
Kitsch
Kunsthinnige functie
Lichteffecten
Logo
Materiaalsoort
Natuurgetrouw
Ontwerp
Ontwerpproces
Organisch
Origineel
Plaatsing
Primaire kleur

Ruimtesuggestie
Schaalmodel
Sculptuur
Secundaire kleur
Stijl
Symbolische waarde
Tertiaire kleur
Textiel
Tonale kleuren
Transparant
Vervreemdend effect
Voorstelling
Vormgeving

4.1 WEET U DE WEG?

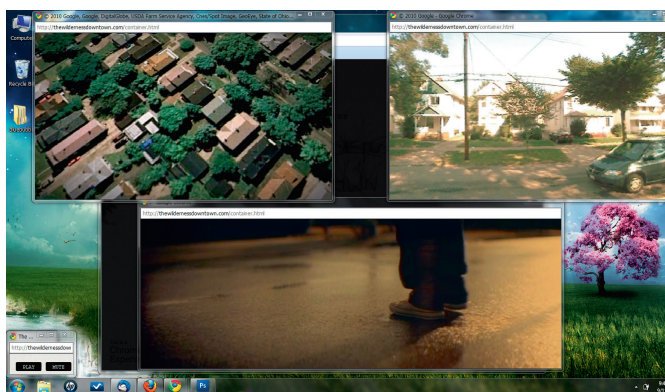
TOM, ATLAS, WERELDBOL

Met de komst van de TomTom wordt de wegenkaart steeds minder gebruikt. Ook atlassen en wereldbollen verdwijnen meer en meer naar de achtergrond, al is bijvoorbeeld een atlas wel erg leuk om in te bladeren. Er staat veel informatie in over landen, het klimaat en bevolkingsgroepen.

COOL GLOBES

Aan het project *Cool Globes: Hot Ideas for a Cooler Planet* namen honderden kunstenaars van over de hele wereld deel. De bedoeling van de twee meter hoge globes is om aandacht te vragen voor de opwarming van de aarde en het publiek te prikkelen om met oplossingen te komen voor dit probleem.

INTERACTIEVE VIDEOCLIP MET GPS

De muzikband Arcade Fire maakt gebruik van Google Maps voor hun clip *The Wilderness Downtown*. Als je je adresgegevens invoert, wordt jouw stad of dorp in de clip verwerkt. Ook de tekst die je kunt invoeren gaat een eigen leven leiden. Deze interactieve manier van **communiceren** wordt steeds vaker gebruikt, zowel in het dagelijks leven als in de kunst, en levert een bij jou passend verhaal op.

Linksboven; *Project Cool Globes*

Linksonder; *The Wilderness Downtown*, Screenshot

Rechtsboven; M. Cusick: *Map 3*, 2010

Rechtsonder; B. Voet: *Rivierbedding*, 2009

LANDKAART

Een landkaart kan ter **decoratie** aan de wand worden gehangen of in een plakboek worden verwerkt. Matthew Cusick gebruikt landkaarten voor zijn kunstwerken. Hij versnijdt een kaart en maakt met **collagetechnieken** de mooiste natuurimpressies en **portretten**. De **composities** zijn afgestemd op de kleuren, licht- en schaduweffecten en **voorstellingen** op de kaarten.

DE SCHAAR ER IN

Boukje Voet is een kunstenares die boeken verknipt tot **sculpturen**. Dat heeft ze ook met een atlas gedaan. Dit werk uit 2009 stelt een rivierbedding voor. Net zoals Matthew Cusick maakt ze gebruik van **tonale kleuren** om het kunstwerk één geheel te laten zijn. De kleuren lopen op een natuurlijke manier in elkaar over. De strakke **geometrische** boekvorm verandert in een vrije **organische** vorm.

4.2 MANIEREN VAN REIZEN

GLOBETROTTER

Het is comfortabeler om op reis te gaan met een camper dan met een tentje. Als het regent zit je lekker droog en warm. Je rijdt van camperplaats naar camperplaats. Je hebt ook meer ruimte voor bagage dan in je rugzak. Je kunt een camper kiezen die past bij je **stijl**, bijvoorbeeld luxe en groot, of klein en vrolijk zoals het oude VW-busje op de afbeelding. Caravans hebben niet zo'n hippe uitstraling als dit busje, maar er zijn uitzonderingen...

OPVOUWBAAR

Eduard Bohtlingk heeft een compacte vouwcaravan bedacht die, eenmaal op zijn plek aangekomen, uitgevouwen kan worden en wel drie keer zo groot wordt. Er zijn verschillende **materiaalsoorten** toegepast waardoor het **ontwerp** zowel **esthetisch** als **functioneel** is.

ATELIER VAN LIESHOUT

Atelier van Lieshout heeft een aantal campers en caravans ontworpen die er niet alleen heel apart uitzien maar ook bruikbaar zijn. De herkenbare geometrische vormen worden vaak gecombineerd met gekke uitbouwsels waardoor er een **vervreemdend effect** ontstaat. De caravan wordt vervoerd zonder de uitsteeksels, deze worden later bevestigd en kunnen van plek veranderen. De caravan staat in de Beeldentuin van museum Kröller-Müller. Het is een kunstwerk en heeft dus een **kunsthoutzinnige functie**.

KAMPEREN IN STIJL

Je kent de stoere kleine *Mini Cooper* vast wel. Speciaal bij deze auto is een caravan ontwikkeld die helemaal bij de auto past qua uitstraling en stijl. Zelfs het **interieur** is hypermodern vormgegeven. Dit is een typische reclamefoto. Op welke doelgroep zouden de makers zich richten, denk je?

Linksboven; Versierde Volkswagenbus

Linksonder; Atelier van Lieshout: *Mobile Home for Kröller-Müller*, 1995

Rechtsboven; E. Bohtlingk: *De Markies*, 1985

Rechtsonder; Mini Cooper met Airstream Caravan, 2009

4.3 OP ONTDEKKING

ONTDEKKINGSREIZIGERS

Cornelis Houtman was een Nederlandse ontdekkingsreiziger. Op de afbeelding zet hij voet aan wal op het Indonesische eiland Bantam. Hij wordt er gastvrij onthaald. Zijn schepen liggen aan de **horizon**. Na een lange reis vol gevaren en zeestormen werden er nieuwe plaatsen ontdekt met **exotische** mensen, dieren en producten. Wat men de moeite waard vond, werd verzameld, meegenomen en verhandeld. Voor de oorspronkelijke bewoners betekende de ontdekking weinig goeds.

WERELDTENTOONSTELLING

Om de exotische ontdekkingen en hun vooruitgang op technisch gebied te tonen, organiseerden de Britten de eerste wereldtentoonstelling. Die werd in 1851 in Londen gehouden. Er werd een speciaal gebouw voor neergezet, het Crystal Palace. Het was opgetrokken uit gietijzer en enorme glaswanden, waardoor binnenverlichting niet nodig was. Het was het begin van een vierjaarlijks evenement. In de hallen was ook een ruimte ingericht om exotische schatten en voorwerpen uit de koloniën te **exposeren**.

VERZONNEN VISSEN

De tekening van de zeemeermin is gemaakt door Samuel Fallours. Hij ging in 1719 mee op een schip van de VOC om nieuwe dier- en plantensoorten te tekenen; de fotografie bestond nog niet. Zo konden de ontdekkingen thuis getoond worden. Zijn getekende vissen zijn niet allemaal **natuurgetrouw**. Toch deed hij het voorkomen alsof de soorten echt bestonden: *“Ik verklaar dat de vissen in deze collectie door mij getekend en geleverd zijn naar het leven, gedurende een periode van twaalf jaar.”*

PARAU API

What News is een schilderij van Paul Gauguin, die een tijdje bevriend was met Vincent van Gogh. In hun tijd, eind 19^e eeuw, was de fotografie in opkomst. Beide schilders wilden de werkelijkheid op een andere manier weergeven. Gauguin verhuisde daarvoor naar Tahiti en later naar Frans Polynesië in de Stille Oceaan. Hij wilde ontsnappen aan de Europese beschaving en dacht dat hij daar directer in contact zou staan met de natuur en de mensen.

Linksboven; Aankomst van Cornelis Houtman in Indië

Linksboven; Interieur wereldtentoonstelling

Rechtsboven; S. Fallours: *Zeemeermin*, 1719

Rechtsonder; P. Gauguin: *Parau Api. What News*, 1892

4.4 HOTELDEBOTEL!

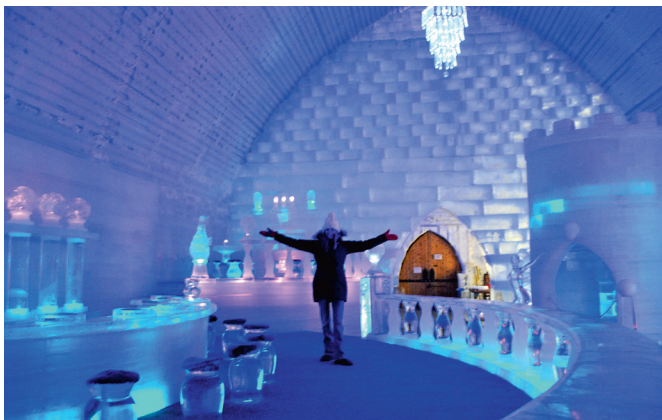
BELEVING

Als je op reis bent, kun je overnachten in je tentje op een camping, of in een hotel. Sommige hotels zijn bijzonder. Daar boek je niet alleen een kamer omdat je graag een bed wil om in te slapen, maar ook omdat het hotel op zichzelf een beleving is. Dat kan in Art Hotels. Die vind je over de hele wereld. Deze hotels zijn bijzonder door hun **vormgeving** en hun interieur. De stijlen en materialen zijn heel uiteenlopend, en vaak wordt er samengewerkt met verschillende kunstenaars. Er zijn hotels die iedere kamer door een andere designer of kunstenaar of zelfs een modeontwerper hebben laten inrichten.

LOGEREN IN EEN PIRAMIDE

De kamers in het Tube Hotel bestaan uit 'tubes'. Sommige 'buizen' zijn op elkaar gestapeld. Stil blijven liggen, anders rollen de kamers van elkaar! De cilindervorm van elke kamer wordt optimaal benut. Er is geen enkel verloren hoekje.

IJSHOTEL

Wie wil niet wegdromen op een bed van ijs, met dikke sneeuwmuur om je heen? Het ijshotel is helemaal uit sneeuw en ijs opgebouwd. Het is binnen -5 graden Celsius. Uit het ijs zijn mooie vormen gehakt. Met **lichteffecten** worden deze vormen benadrukt en ontstaat een sprookjesachtige sfeer.

ZAANSE HUISJES

Noord-Holland staat bekend om de groene houten huisjes. Toeristen uit de hele wereld komen voor molens, tulpen, klompen, maar ook voor deze bijzondere **bouwstijl**. De **gevels** van het hotel in Zaanstad verwijzen naar de Zaanse huisjes. De huisjes lijken op elkaar gestapeld. De constructie is modern: **gewapend beton**. De gevel heeft wel de look van hout. Is het kunst of **kitsch**? Deze stijl van bouwen noem je postmodern, omdat ideeën en stijlen, die al bestaan, in een modern gebouw bij elkaar zijn gebracht.

SLAAPDOOS

Op dit vliegveld bouwde men een aantal **design** minihotelkamers. De ontwerper verzong een manier om reizigers die even de ogen willen sluiten op hun wenken te bedienen. Omdat er weinig ruimte is, zijn de kleine slaapunits een handige oplossing.

Linksboven; *Tube Hotel*, Oostenrijk

Linksonder; Lobby van een ijshotel in Alaska

Rechtsboven; WAM-architecten: *Inntel hotel Zaanstad*, 2010

Rechtsonder; *Sleeping box* op Russisch vliegveld

4.5 DROMEN VAN REIZEN

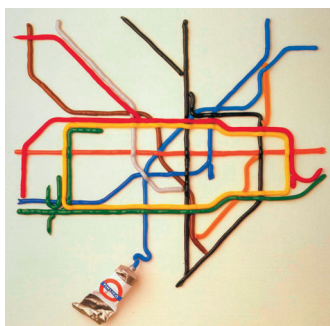
TICKET TO THE TROPICS

Je kent ze wel, reclames van zonnige oorden die je uitnodigen om het vliegtuig te nemen. Reisreclames zie je op tv, in tijdschriften, in bushokjes en op de radio. En soms zelfs op postzegels. Landen, steden en reismaatschappijen maken reclame om toeristen te trekken. Dat levert soms erg mooie beelden op. Het **reclameaffiche** van TWA uit 1965 laat de stad Las Vegas bij dag en bij nacht zien.

POSTZEGELS

Een postzegel is de ideale manier om veel mensen te bereiken met een boodschap. Londen deed dat voor de Tate Gallery door een aantal postzegels uit te geven. Deze postzegel staat in het teken van de underground, de metro in Londen. Linksonder zie je het **logo** van de metro van Londen. Miljoenen mensen maken dagelijks gebruik van de underground. Op de postzegel staan drie posters met het thema underground afgebeeld. *The Tate Gallery by Tube* **suggereert** dat hij is gemaakt door verf uit tubes te knijpen. De ontwerper gebruikte **primaire, secundaire** en **tertiaire kleuren**.

DROMEN VAN REIZEN

Dick Ket gebruikte in *Stilleven met boot* voorwerpen die naar reizen verwijzen. Hij was erg ziek en kon daardoor zijn huis niet uit. Op het schilderij zie je een affiche met een schip van de Holland-Amerika lijn, die heen en weer voer tussen de VS en Nederland. Er is iets vreemds aan de hand met de manier waarop Ket ruimte suggereert op het schilderij. Sommige voorwerpen zie je van de voorkant, andere zie je van bovenaf, zoals het bordje. In de rechterbovenhoek hangt een doktersjas. Die verwijst naar de ziekte van Ket.

Linksboven; Trans World Airlines (TWA): Reclame, 1965
Linksmidden; Royal Mail: *London Underground Posters*, 2013
Linksonder; D. Booth: *The Tate Gallery by Tube*, 1987
Rechts; D. Ket, *Stilleven met boot*, 1931

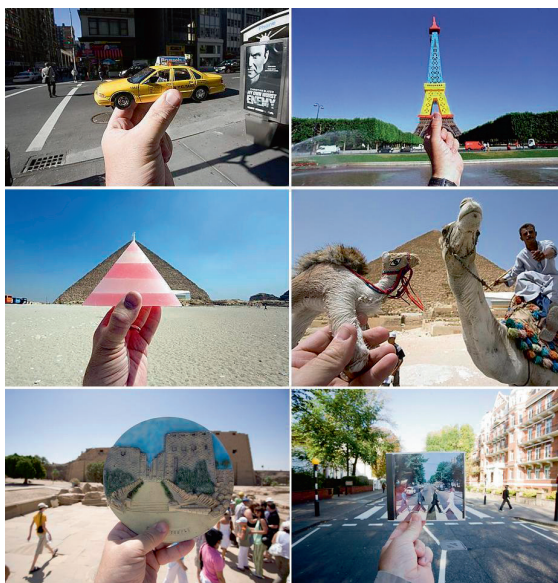

4.6 REISVERSLAGEN

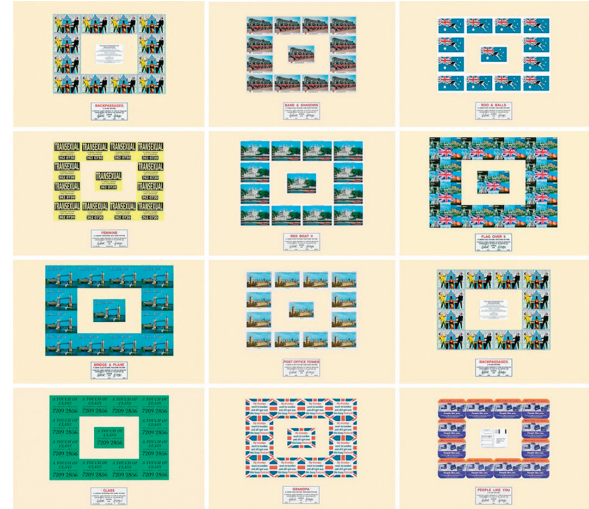
BEELDVERHAAL ALS HERINNERING

Als je een mooie reis maakt, kun je een verslag bijhouden van alles wat je ziet en beleeft. Je kunt het opschrijven of je kunt er een beeldverhaal van maken. Of een combinatie van beeld en woord. Geschreven informatie vult het beeld aan. Je kunt knippen en plakken met schaar en lijm, of digitaal, met de computer. Bij het maken van de **collage** ben je op zoek naar **eenheid** van woord en beeld. Pas als je tevreden bent over de **plaatsing**, plak je de onderdelen vast. Als je het verslag 'terugleest', beleef je de reis opnieuw.

SOUVENIRS OP HUN PLEKJE TERUGGEBRACHT

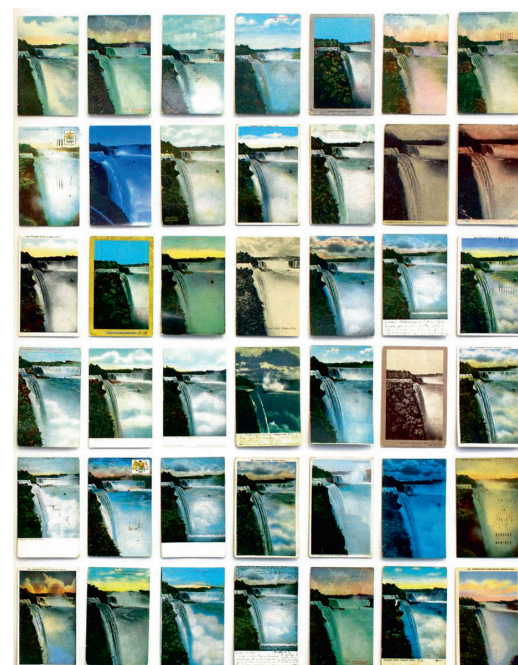
Als je ergens bent geweest, is het fijn om een aandenken mee naar huis te nemen. Zo kun je nog eens terugdenken aan een fijne vakantie. Vaak is het een souvenir van het land of de streek. Souvenir (Frans) betekent letterlijk herinneren. Michael Hughes heeft van souvenirs zijn levenswerk gemaakt. Als fotograaf reist hij de hele wereld over, hij is al in meer dan 200 landen geweest. Daar neemt hij foto's van goedkope souvenirs in combinatie met de originele locatie. Op de afbeelding zie je een kleine selectie van zijn werk.

GROETEN UIT

Het is altijd leuk om kaarten te ontvangen van familie en vrienden die op reis zijn. Zo kun je even proeven hoe het daar is en weet je dat er aan je gedacht wordt. Deze kunstwerken zijn samengesteld uit postkaarten van verschillende steden. Samen vormen de kaarten een nieuw beeld.

Zoe Leonard heeft meer dan 4000 oude, gebruikte postkaarten verzameld van de Niagara Watervallen. De watervallen zijn een enorme trekpleister voor toeristen en pasgetrouwde stellen. Leonard heeft alle kaarten in één tentoonstellingsruimte gehangen om de transformatie van natuurwonder naar toeristische trekpleister zichtbaar te maken.

Linksboven; *Reiscollage*

Linksonder; M. Hughes: *souvenirs*

Rechtsboven; Gilbert & George: *Postcards*, 2009

Rechtsonder; Z. Leonard: *Niagara Falls*, 2008

4.7 WAT NEEM JE MEE?

EEN KOFFER VOL HERINNERINGEN

Koffers en reizen horen bij elkaar; ze zijn er in alle soorten en maten. In eerste instantie is een koffer bedoeld als gebruiksvoorwerp. Er zijn kunstenaars die de **symbolische** waarde van koffers interessant vinden voor hun kunstwerken. Een koffer heeft veel meegemaakt, dit geldt zeker voor oude koffers. Er zijn herinneringen aan verbonden. Yuval Yairi schilderde verre oorden op en in oude koffers en maakte hiervan foto's. De serie heet *Memory Suitcases*. Door de **ruimtesuggestie** in het schilderij kijk je echt een andere wereld binnen, alsof je door een raam kijkt. Dit komt onder andere door **afsnijding** van de boom op de voorgrond.

DRAAGBARE STAD

De Chinese kunstenaar Yin Xiuzhen heeft veel gereisd. Op luchthavens zag ze duizenden mensen met hun koffers. Ze bedacht dat al deze mensen een stukje van hun thuis in hun koffers meedragen en kwam op het idee om draagbare steden te maken. Zo ontstonden haar koffers met mini-steden, gemaakt van **textiel** en gevonden voorwerpen.

TWEEDE LEVEN

Het atelier van Gail Rieke heeft meerdere functies; ze maakt er haar werk, geeft er workshops en het atelier doet dienst als tentoonstellingsruimte. Rieke heeft in haar atelier een kastenwand gemaakt met oude koffers. De wand heeft niet alleen een esthetische uitstraling maar ook een **gebruiksfunctie**: ze kan er ook al haar verzamelingen in kwijt.

MIJN HERINNERINGEN

It's About ME is een **assemblage** van Laura Kimpton. De randen van de koffer vormen een **kader** rond alle spullen, zodat alles netjes bij elkaar blijft. In de koffer zitten allerlei voorwerpen zoals een globe, een vogeltje, een kegel, een kinderstoeltje, een stuk van een kernspaard en een oude radio. Zo te zien hebben de voorwerpen niets met elkaar te maken. Dat maakt het werk raadselachtig. De titel *It's About ME* ligt een tipje van de sluier op; de assemblage gaat over haar jeugd.

Linksboven; Y. Yairi: *Memory Suitcase*, 2006

Linksonder; G. Rieke: *Een muur vol oude koffers in haar atelier*

Rechtsboven; Y. Xiuzhen: *portable city Guangzhou*, 2004

Rechtsonder; L. Kimpton: *It's About ME*, 2011

4.8 NAAR SCHOOL MET DE BUS, FIETS OF BOARD!

MET DE BUS

In sommige landen ga je met een bus naar school. Door de grote afstand tussen school en woonplaats kun je niet op de fiets gaan. In Amerika vallen de schoolbussen goed op, ze zijn herkenbaar aan de knalgele kleur en hun blokachtige niet-gestroomlijnde vorm. Christopher Fennell maakte een bruikbare **sculptuur** van drie oude schoolbussen. Het is een bushokje geworden met herkenbare **elementen**.

OP DE FIETS

Er is bijna geen land waar zo veel gefietst wordt als Nederland. Dat levert ook problemen op: waar laat je je fiets? En waar staat je fiets veilig? In fietsenstallingen op stations worden ze bijvoorbeeld gestapeld. Zou dat de aanleiding zijn geweest voor het **originele** kunstwerk met fietsen van Ai Weiwei? Hij monteerde ze boven op elkaar. De **installatie** heet *Forever*, waarom denk je?

TWEEDE LEVEN

Longboarden is niet alleen een hobby, het is ook een vervoermiddel. Je kan je longboard gebruiken om mee naar school te gaan. Je wordt minder moe dan wanneer je loopt en je bent sneller. Skate decks zijn heel persoonlijk en vaak fel gekleurd. Haroshi vindt de decks zo mooi dat hij ze met zijn kunstwerken een tweede leven geeft. De skate decks vormen samen een grote adelaar.

SNELLE FIETS

Als je goed kijkt, zie je dat het schilderij van Armand bestaat uit kwasten en fietsonderdelen. Van een afstandje bekeken komt er een rijdende fiets uit de chaos tevoorschijn: spaken en wielen en zelfs een zadel. Het schilderij drukt beweging uit door de draaiende lijnen. Het lijkt alsof de fiets zo van het doek afrijdt.

Linksboven; Ch. Fennell: *Bushalte gemaakt van oude schoolbussen*, 2009

Linksonder; Ai Weiwei: *Forever*, installatie van fietsen, 2003

Rechtsboven; Haroshi: *sculptuur van gerecyclede skate decks*, 2013

Rechtsonder; Armand: *Fiets*, 1995

4.9 VREEMD VERVOER

WIND ONDER DE ROK

De hovercraft is een voertuig dat zich zowel over land als over water kan voortbewegen. Onder de hovercraft bevindt zich een soort rok, waar de hovercraft lucht in blaast. Hij beweegt zich voort door middel van propellers. Met grote snelheid en erg veel lawaai snelt deze hovercraft over bijna elke ondergrond. De Aqua is ontworpen door een 21-jarige Chinese student. Volkswagen vond het ontwerp zo mooi dat ze de hovercraft in ontwikkeling heeft genomen.

GERAAMTE

Deze levensgrote Toyota Corolla is gemaakt van 3500 klerhangers en wordt bij elkaar gehouden door 5000 tyraps. Door het gebruik van klerhangers is het kunstwerk een beetje **transparant**. De kunstenaar Froud maakte nog veel meer van dit soort auto's.

Linksboven; Y. Zhang: *Aqua*, 2011

Linksonder; G. Froud: *Toyota Corolla*, 2012

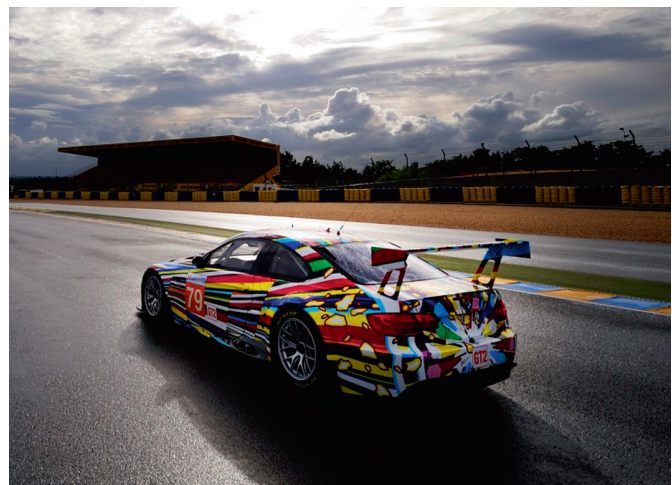
Rechtsboven; *Jaguar van klei*, 2012

Rechtsonder; J. Koons: *BMW Art Car*, 2010

JAGUAR VAN KLEI

Jaguar is een van de meest geavanceerde en luxe automerken ter wereld. Om op een autobeurse op te vallen, hebben de designers van Jaguar een model gemaakt dat voor de helft uit klei bestaat. Bij het ontwikkelen van nieuwe auto's worden eerst **schaalmodellen** van klei gemaakt. Door het model zo uit te vergroten wil Jaguar de nadruk leggen op de handmatige en kunstzinnige **aspecten** van het **ontwerpproces**. Deze auto viel daarvoor extra op. Reclametechnisch was dit een goede zet want de auto kreeg veel aandacht van de pers.

ART CAR

BMW ontwikkelde een serie racewagens met de naam Art Cars. Bekende kunstenaars kregen de opdracht om de buitenkant van de wagens te bedenken. Een van de deelnemende kunstenaars was Jeff Koons. Koons maakte felgekleurde strepen op de boven- en zijkant die de snelheid van de auto benadrukken. Op de achterkant zie je opspattende stenen afgebeeld op een stripachtige manier.